

Německo v boji s koronavirem

Ve Spolkové republice Německo se nákaza koronavirem poprvé prokázala souběžně s Itálií, tedy počátkem února. Na rozdíl od katastrofy, která se odehrála tam, sousední země měla epidemii prvních šest týdnů, zřejmě hlavně díky pečlivému vystopování kontaktů nemocných a uvalování místních karantén, pod relativní kontrolou. Ještě třetí březnový víkend, kdy se u nás za čerstvě přijatého nouzového stavu zavíraly obchody a restaurace, měli nemocných na hlavu méně než my po zhruba stejném období od prvního případu nákazy do Velikonoc. Zhruba o týden déle Německo zůstalo pouze u doporučení a apelů na obyvatelstvo, poté přijalo podobná opatření k zabránění šíření nemoci jako Česko. Nošení roušek je v sousední zemi na pořadu dne až nyní. Odborníci a politici se dlouho přeli o jejich užitečnosti a kromě toho měli zábrany předepsat nošení něčeho, co je i u nich nedostatkovým zbožím. Povinnost roušky používat nyní platí v podstatě celoplošně, ale jen při vstupu do obchodů nebo MHD.

Také Německo v současnosti vede debatu o uvolňování přijatých přísných pravidel, která ale daleko více než ta česká zmiňuje rizika, která jsou s tím spojená, i fakt, že se vše k normálu zřejmě nevrátí daleko dříve než jen příštích pár týdnů, protože protilátky má zřejmě pouze malý zlomek populace a vakcína ani lék nejsou v dohlednu. Celkově se zdá, že SRN má nákazu zatím jakž takž pod kontrolou. Při podobném počtu nakažených má asi jen čtvrtinu mrtvých, než kolik jich vykazuje například těžce zasažená Francie (i když jich pořád je přes šest tisíc). V Evropě země disponuje zdaleka nejvyšším počtem lůžek intenzivní péče na hlavu, velká většina z nich zatím není využita. Počet nakažených, kteří nákazu předají dál, se jim v dubnu podařilo stlačit pod jednoho, čímž by se epidemie pomalu zastavovala, nicméně po Velikonocích toto reprodukční číslo opět vzrostlo.

Podnětný i pro nás je zejména pohled na opatření, která Německo zavádí, aby se vyrovnalo se sociálními a ekonomickými dopady krize.

Silný sociální stát

První z věcí, kterou jakákoli podobná krize vyjeví, je otázka, jak robustní jsou sociální systémy toho kterého státu. Na jednu stranu sledujeme pohromu ve Spojených státech, kde je často možné dostat výpověď ze dne na den, kde je – pokud vůbec – zdravotní pojištění vázáno na pracovní poměr a dávky v nezaměstnanosti jsou minimální a jen po krátkou dobu. Nezaměstnanost v USA vystoupila skoro na 30 milionů lidí a pravděpodobně dál poroste, v důsledku čehož tak nemoc má daleko větší zničující důsledky než v zemích, jejichž sociální systémy takový šok umí odpružit automaticky, velkoryseji a po delší dobu. Německo je v tom dobrým příkladem.

Prvních 6 týdnů nemoci zaměstnavatel platí 100 procent příjmů, teprve poté nastupuje nemocenská placená z nemocenského pojištění ve výši 70 procent předchozích hrubých příjmů, nejvýše 90 procent příjmů čistých, a na nemocenskou má nárok i část OSVČ. Nemoc ani delšího rázu, jaký COVID-19 často

Kateřina SMEJKALOVÁ
je politoložka,
pracuje jako vědecká
pracovnice v organizaci
Friedrich-Ebert-Stiftung

vykazuje, tedy nejenže nemá likvidační důsledky, ale ani výrazněji neohrožuje životní standard zaměstnaných. Nadto zaměstnavatelé obvykle požadují neschopenku od lékaře až od třetího dne nemoci (aby zaměstnanci, kterým není dobře, mohli zůstat v klidu doma a nemuseli hned k lékaři); za současné situace může lékař přechodně napsat neschopenku až na sedm dní bez fyzické návštěvy, ale jenom po telefonické konzultaci zdravotního stavu.

Nárok na 100 procent příjmů po dobu až 6 týdnů existuje i v případě nařízené karantény a OSVČ mají v případě nařízené karantény nárok na náhradu ušlých zisků, která se počítá podle průměrných zisků z minulého roku. Určitým minusem německého systému je nicméně to, že se neplatí jako u nás ošetřovné lidem, kteří musí zůstat s dětmi doma kvůli zavřeným školám. Doporučuje se jim individuální domluva se zaměstnavateli (home office, dovolená, neplace-

**Sondy Revue vám ve spolupráci s nadací
FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG
přináší seriál článků
zaměřených na témata,
o kterých se v ČR
nediskutuje a nepíše.**

né volno apod.), stát pouze zařizuje hlídání nepostradatelným zaměstnancům (zdravotníci apod.).

Vládní opatření proti ekonomickým dopadům

Spolková vláda schválila koncem března program o třech pilířích. Jednak pomoc podnikům (s důrazem na pomoc těm malým a středním, které tvoří páteř německého hospodářství, ale i OSVČ a velkým firmám) ve formě tzv. fondu pro stabilizaci hospodářství v celkovém objemu 600 miliard eur. Zahnuje 400 miliard eur na garance půjček, 100 miliard eur na případné převzetí podílů nejvíce ohrožených strategických firem (k tomu docházelo v Německu již za minulé ekonomické krize – již nyní se rysuje, že vstup státu by mohla potřebovat např. masivně poškozená Lufthansa) a 100 miliard eur na refinanciaci státní banky KfW, která má poskytovat výhodné úroky.

Dále to je z hlediska objemu neomezený program výhodných státních půjček od státní banky KfW (s nízkými úroky, zjednodušeným přezkoumáváním bonity a půjčkami až do výše miliardy eur na jednu obchodní skupinu – celkem tři různé programy pro různé cílové skupiny) poskytovaných prostřednictvím spořitelny a komerčních bank jejich zákazníkům. A v neposlední řadě lze vedle půjček a garancí pro půjčky žádat o okamžité nevratné příspěvky, např. na splacení nájmu provozovny – při velikosti podniku do 5 lidí jednorázově 9 000 eur, do 10 lidí 15 000 eur. Podmínkou je prokázat, že se podnik dostal do problémů až v koronavirové krizi (tj. nebyl v ekonomických potížích již k 31. 12. 2019). Podávání žádostí má být nebyrokratické, ideálně probíhat elektronicky a je kombinovatelné s jinými formami podpory (ale pozor: zároveň je možné, že prostředky, které budou seznány jako zaplacené navíc, bude povinnost vrátit).

Dalšími opatřeními je zrychlení procesu přiznávání dávek, takže se například dočasně vynechá komplikované testování majetkové situace, aby všichni potřební měli na zaplacení základních věcí; navyšují se počty personálu na pracovních úřadech a vylepšují možnosti elektronické komunikace. Prozatím není v plánu žádné snižování daní, ale různá ulehčování (snižování záloh, promíjení opožděných plateb, případně posunutí platby na žádost apod.).

Inovovaný kurzarbeit a odklad nájemného

Spolková vláda ve zrychleném procesu aktualizovala nástroj zvaný kurzarbeit, který se Německu osvědčil už při vyrovnávání se s minulou finanční a hospodářskou krizí. Jde o zkrácení pracovní doby v případě nedostatku zakázek, kdy pracovní poměr zůstane zachovaný a výpadek mzdy částečně dorovná stát z prostředků určených pro podporu v nezaměstnanosti (u bezdětných 60 procent a při alespoň jednom dítěti 67 procent čistých ušlých příjmů). Jeho hlavní výhodou je to, že pracovní místa zůstávají zachována, a tak při opětovném zotavení ekonomiky jde provoz rychle a nebyrokraticky obnovit. Dříve bylo k využití potřeba, aby nebyla práce pro minimálně třetinu zaměstnanců, nově je to jen 10 procent. Zároveň o příspěvek na kurzarbeit může být žádáno, když podnik nemá práci vůbec žádnou, tj. produkce nemusí být zachována ani zčásti. Může být vyplácen až po dobu 12 měsíců a nově platí i pro agenturní zaměstnance dané firmy. Pozoruhodné také je, že se příjem vyplácený v rámci kurzarbeitu nebude krátit o příjmy, které by zaměstnanci měli z práce v aktuálně obzvlášť zatěžovaných a stěžejních odvětvích, kterou příjmu, zatímco budou na kurzarbeitu – to má cíleně podnítit k dočasné výpomoci v těchto oblastech.

Vláda též přijala odklad povinnosti placení nájmu, respektive dočasné zrušení neplacení nájmu jako důvod k výpovědi, a to jak pro nájemce v bytech, tak pro pronájem firemních prostor. Důležitým rozdílem proti podobnému českému opatření však je, že zatímco nájemníci u nás musí dlužné částky splatit do konce tohoto roku, což vyvolává oprávněnou kritiku, zda to je realistické, němečtí nájemníci – navzdory srovnatelně vysokým nájům, ale daleko vyšším mzdám – tak mohou učinit až do června 2022. Mají tedy dost času se z krize dostat a postupně si na splacení dluhu ušetřit.

Kromě toho se debatuje o zřízení fondu, ze kterého by se nájmy dočasně splatily dřív, kdyby se jejich nezaplacením měl do problémů dostat pronajímatel. Faktem nicméně je, že v Německu daleko méně bytů k pronájmu vlastní jednotlivci, kteří jsou na příjmu z pronájmu závislí, než jak tomu je u nás, a naopak daleko více různé velké investiční společnosti, které v posledních letech velmi profitovaly z boomu na trhu s bydlením, tudíž se v Německu nyní má za to, že se podržením nájemců mají podílet na řešení krize. Zároveň však v Německu toto opatření ulehčuje situaci daleko více lidem než u nás, protože zatímco u nás bydlí v nájmu asi jen pětina populace, v Německu to je zejména v některých velkých městech až 85 procent obyvatel.

Postoje a požadavky německých odborů

Nad rámec přijatých opatření vystupují německé odbory s různými dalšími požadavky. Stavějí se například proti rozsáhlejšímu daňovému úlevám pro podniky nebo volají po distribuci poukazů či hotovosti domácnostem na konzum po vzoru Hongkongu. Kritizují situaci zaměstnanců ve zdravotnictví, kde panují na německé poměry nízké mzdy a personální podstav, a požadují navýšení odměn pro zaměstnané v systémově relevantních odvětvích. Institut pro makroekonomickou politiku think tanku německých odborů Hans-Böckler-Stiftung požaduje dočasné navýšení podpory v nezaměstnanosti a navýšení náhrady příjmu při kurzarbeitu až na 80 či 90 procent obvyklých příjmů. Odbory se také aktivně zapojují do debat o jednorázových či po delší období platných zvláštních odvodů z obzvlášť vysokých příjmů a majetků k pokrytí nákladů řešení krize.